

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проектів законів про медіацію
(реєстр. № 3665 від 17 грудня 2015 року)
(реєстр. № 3665-1 від 29 грудня 2015 року)**

За дорученнями Голови Верховної Ради України від 18 і 30 грудня 2015 року відповідно Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 12 травня 2016 року (протокол № 47) проект Закону про медіацію (реєстр. № 3665 від 17 грудня 2015 року), поданий народними депутатами України Шкрум А.І., Пташник В.Ю. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект 1), а також проект Закону про медіацію (реєстр. № 3665-1 від 29 грудня 2015 року), поданий народним депутатом України Ківаловим С.В. (далі – Законопроект 2).

Законопроектами пропонується запровадити на законодавчому рівні інститут медіації в Україні та визначити правові основи надання послуг медіації на професійних засадах.

Розглядаючи дані законопроекти та підтримуючи в цілому ідею впровадження й розвитку позасудових форм вирішення спорів, Комітет з питань правової політики та правосуддя виходить з такого.

В Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Необхідність запровадження інституту медіації у вітчизняній системі права ґрунтується на позитивних результатах практики застосування інституту примирення в багатьох країнах світу, що свідчить про його ефективність. Крім того, це відповідатиме загальній позиції України щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, оскільки питанню примирних процедур присвячено низку рекомендацій і рішень Ради Європи.

Так, враховуючи Рекомендацію № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в сімейних справах від 21 січня 1998 року, Рекомендацію № R (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в кримінальних справах від 15 вересня 1999 року, Рекомендацію Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 року, Рекомендацію Rec № (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в цивільних справах від 18 вересня 2002 року, Основоположне рішення Ради Європейського Союзу (2001/220/JHA) щодо місця жертв злочинів у кримінальному судочинстві від 15 березня 2001 року, Директиву Європейського парламенту та Ради № 2008/52 ЕС щодо деяких аспектів посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 року тощо, запровадження механізмів альтернативного вирішення спорів є доцільним на сучасному етапі розвитку правової системи. Це не тільки сприятиме зменшенню навантаження на судову систему, а й пришвидшить вирішення спорів. Саме тому прийняття нормативно-правового акту, який забезпечить належне врегулювання процедури медіації, обов'язковість прийнятих в її результаті рішень, є передумовою застосування цього альтернативного способу вирішення спорів.

Дана позиція узгоджується і з конституційними приписами, оскільки відповідно до частини п'ятої статті 55 Конституції України держава гарантує кожному будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань, хоча Основний Закон України безпосередньо не містить положень щодо інституту чи механізмів вирішення спорів за допомогою процедури медіації.

Крім того, впровадження медіації в Україні включено в План дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 рік (пункт 9), затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1406-р.

Вищий адміністративний суд України підтримує Законопроект 1 за умови врахування висловлених цим судом зауважень та пропозицій, а Законопроект 2 пропонує доопрацювати.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Генеральна прокуратура України, Інститут законодавства Верховної Ради України висловили низку зауважень до обох законопроектів, Верховний Суд України – до Законопроекту 2.

Вищий господарський суд України звертає увагу, що кожен із запропонованих проектів потребує певного доопрацювання з метою усунення внутрішніх суперечностей та узгодження їх норм з відповідними положеннями чинного процесуального законодавства України.

Міністерство юстиції України вважає, що Законопроект 1 може бути прийнято за основу, за умови подальшого його доопрацювання при підготовці до другого читання, зокрема в частині внесення змін до процесуального законодавства, а також з урахуванням позитивних положень, викладених в Законопроекті 2.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України підтримує Законопроект 1, який, на думку Міністерства, бажано прийняти до 31 травня 2016 року.

Міністерство фінансів України у своєму висновку зазначає, що реалізація законопроектів не потребує видатків державного бюджету та не впливатиме на дохідну частину державного бюджету.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету прийняв рішення, що дані законопроекти матимуть опосередкований вплив на показники бюджету (можуть призвести до зменшення видатків державного бюджету на утримання органів судової влади у разі розвантаження судів залежно від практичної реалізації відповідної законодавчої ініціативи). У разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності згідно із законодавством.

Комітет Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції дійшов висновку, що в обох законопроектах не виявлено корупціогенних факторів – проекти актів відповідають вимогам антикорупційного законодавства.

Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення, підтримуючи ідею впровадження інституту медіації в Україні, висловлює застереження, що обидва законопроекти потребують додаткового опрацювання в частині застосування порядку медіації. Зокрема, одним із недоліків є те, що зазначена процедура здійснюється на платній основі, однак, навіть при вирішенні трудових спорів в судах, з громадян (працівників) не стягується судовий збір.

Відповідно до висновків Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України за результатами розгляду в першому читанні Законопроект 1 може бути прийнятим за основу з наступним врахуванням висловлених зауважень та пропозицій, а також пропозицій альтернативного Законопроекту 2. Зазначена точка зору співпадає з думкою громадської організації «Національна асоціація медіаторів України».

Інститут держави і права ім. В.М.Корецького підтримує ідею законодавчого регулювання інституту медіації в Україні.

На підставі викладеного вище Комітет з питань правової політики та правосуддя вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про медіацію (реєстр. № 3665 від 17 грудня 2015 року), поданий народними депутатами України Шкрум А.І., Пташник В.Ю. та іншими народними депутатами України, прийняти в першому читанні за основу, врахувавши при доопрацюванні до другого читання слушні положення проекту Закону про медіацію (реєстр. № 3665-1 від 29 грудня 2015 року), поданого народним депутатом України Ківаловим С.В.

2. Визначити доповідачем з цього питання від Комітету на пленарному засіданні Верховної Ради України голову підкомітету з питань діяльності органів юстиції та виконання рішень судів Алексеєва І.С.